نشریه مطالعات آموزشی، مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی دانشگاه علوم پزشکی ارتش
سال اول، پیش شماره ۲، ویژه نامه آغاز سال تحصیلی ۹۲-۱۳۹۱
حیطه فعالیت‌های فرهنگی و امور تربیتی و اجتماعی

نور مبین (آموزش ترجمه و مفاهیم قرآن کریم، ادعیه و متون دینی)

حجت الاسلام والمسلمین عزت اله صالحی[1]، قربانعلی رضوانی، دکتر مریم زندیان، مجتبی صادقی

محل اجرای فرایند: دانشکده پیرا پزشکی ارتش
نام دانشگاه: دانشگاه علوم پزشکی ارتش جمهوری اسلامی ایران
گروه فرایندی: فعالیتهای فرهنگی و امور تربیتی و اجتماعی
تاریخ اجراء (مدت اجرای فرایند): از سال ۱۳۸۸ برای دانشجویان در چهار ترم اول تحصیلی برای هر دانشجو بر اساس سال ورود تحصیلی (آغاز دوره تحصیل دانشجو)

مقدمه و بیان مسئله: (بیان اهمیت، ضرورت و کاربرد انجام فرایند بر اساس نیازسنجی‌های انجام شده)

مقدمه

هر چند خواندن قرآن کریم، حتی بدون دانستن معانی و تفکر و ترجمه کافی در آیات بسیار سفارش شده و عبادت فرض گردیده است، لیکن صرف خواندن، هدف اصلی نبوده، بلکه خواندن مقدمه فهم معانی و تدبر در آیات شریفه آن و فرا گرفتن دستورهای الهی و عمل کردن به احکام آن است.

پروردگار توانا، قرآن کریم را به زبان عربی نازل نموده و قریب به اتفاق منابع معتبر اسلامی و تمامی ادعیه حیات بخش که او را قرآن صاعد می‌خوانند و از ائمه معصومین (ع) ما است. نیز به زبان عربی بیان شده است، بدون شک استفاده بهینه از این گنجینه‌های الهی، نیازمند فراگیری زبان عربی است. در همین راستا طرح حاضر تهیه گردیده است.

تدابیر مقام معظم رهبری در راستای فراگیری زبان عربی و ترجمه قرآن، ادعیه و متون دینی:

- ای کاش عربی را می‌فهمیدید که یکی از کارهای واجب به نظر من، این است که عربی را باید به شکلی که انسان بتواند متون عربی را بفهمد همه باید بدانند....
- متون عربی رایج یعنی قرآن، حدیث، نهج البلاغه، دعا، دعای کمیل، دعای ندبه، دعای ابو حمزه ثمالی و صحیفه سجادیه، همه مردم عربی را باید به این قصد یاد بگیرند.
- دعای کمیل را می‌خواند، نمیداند «قو علی خدمتک جوارحی و اشدد علی العزیمه جوانحی و هب لی الجد فی خشیتک» یعنی چه ! در حالی که اگر بداند این کلمات یعنی چه! اقلاً به قدر همان درس که شما می‌خواهید در مدرسه دین یاد بدهید، همان چند جمله به خواننده اش یاد می‌دهد.
- با ترجمه‌های قرآن انس بگیرید: بعد از آنکه ترجمه و مفاهیم آن را فهمیدید آن وقت در آن تدبر کنید.

همه به قرآن عشق می‌ورزند و احترام می‌کنند اما عده‌ی کمی همواره آن را تلاوت و عده‌ی کمتری در آن تدبر می‌کنند. برای رفع این نقص که کاری ممکن و رواست، در گام اول باید جوانان و نوجوانان را با متن و ترجمه قرآن آشنا کرد و از شربت گوارا و حیات بخش قرآن، به ذائقه‌ی آنان چیزی چشاند.

منظور

ایجاد روش یکنواخت و هماهنگ آموزش زبان عربی برای فهم قرآن کریم، احادیث، نهج البلاغه و ادعیه به دانشجویان

۱- ریاست عقیدتی سیاسی دانشگاه علوم پزشکی ارتش

[Downloaded from nama.ajaums.ac.ir on 2026-11-24]

هدف و اهداف اختصاصی

الف) ایجاد زمینه مناسب جهت اجرای تدابیر مقام معظم رهبری در رابطه با فهم متون رایج یعنی قرآن، احادیث، نهج البلاغه و ادعیه.

ب) انس کارکنان و دانشجویان با قرآن با قرائت آن و ترویج فرهنگ و معارف قرآن توسط آنان

ج) ایجاد توانایی در کارکنان و دانشجویان جهت استفاده از متون عربی رایج با هدف تدبر در قرآن کریم، احادیث، نهج‌البلاغه، ادعیه

د) ارتقاء بینش دینی کارکنان و دانشجویان در راستای خود سازی اسلامی و تربیت کارکنانی مکتبی

هـ) ایجاد توانایی ترجمه ترکیب‌های قرآنی به شیوه تفکیکی (کلمه به کلمه) و همچنین مهارت کارکنان و دانشجویان در ترجمه آیات ساده قرآن

و) ایجاد زمینه مناسب برای هدایت فکری و عمل کارکنان و دانشجویان به رهنمودهای قرآن در زندگی فردی، اجتماعی و آراسته شدن آنان به اخلاق و تربیت قرآنی

روش اجراء

الف) نحوه ارزیابی و سطح بندی

۱ – انجام آزمون قرائت قرآن در حد روان خوانی بدو ورود دانشجویان

۲ –انجام آزمون زبان عربی (صرف، نحو، لغت) در سطح دیپلم

۱-۲: چنانچه در آزمون فوق دانشجوئی نتوانند حداقل ۷۰٪ نمره کل آزمون را کسب نمایند، موظف به گذراندن حداقل ۲ واحد درسی زبان عربی تحت عنوان پیش نیاز دانشگاهی می‌باشند.

۲-۲: چنانچه پس از اتمام مهلت (۳ ماه از زمان ورود به مرکز آموزش) مهارت و تسلط فردی در زمینه روانخوانی قرآن به حد مورد انتظار نرسد با نظر شورای آموزشی دانشگاه نسبت به بررسی موضوع و تعیین تکلیف ایشان اقدام خواهد شد.

ب) آموزش ترجمه و مفاهیم قرآن کریم و ادعیه

۱– کلیه دانشجویان و سایر فراگیران آموزش‌های بدو ورود که دارای گواهینامه مهارت‌های روانخوانی قرآن کریم بوده و موفق به کسب نمره قبولی (۷۰ به بالا) از آزمون کتبی زبان عربی (صرف، نحو و لغت) شده‌اند، به میزان دو واحد درسی، درس آشنایی با ترجمه و مفاهیم قرآن کریم و ادعیه را در طول یک ترم تحصیلی در دوره آموزشی طی می‌نمایند.

۲– با آن دسته از دانشجویان و سایر فراگیران آموزش‌های بدو ورود که موفق به کسب گواهینامه روانخوانی قرآن و اخذ حداقل نمره ۷۰ در بالا در آزمون نگردند، به ترتیب ذیل رفتار خواهد شد.

۱-۲: دادن مهلت جهت رسیدن به حد مطلوب روانخوانی و شرکت در کلاس تقویت رفع اشکال آزمون عربی به صورت فوق برنامه (خارج از برنامه آموزش روزانه و در اوقات فراغت) ترجیحاً به صورت داوطلبانه

۲-۲: در صورت اتمام مهلت و عدم توانایی و مهارت فرد در روانخوانی قرآن، با نظر شورای آموزش دانشگاه نسبت به بررسی موضوع و تعین تکلیف ایشان اقدام خواهد شد.

۳– شیوه صحیح برگزاری آزمون و آموزش روانخوانی قرآن و زبان عربی به صورت جداگانه و با هماهنگی دفتر عقیدتی سیاسی و نهاد نمایندگی نهاد ولی فقیه (مقام معظم رهبری) جهت اجرا ابلاغ خواهد شد.

۴– حسب مورد به منظور اجرای هر چه بهتر ترجمه و مفاهیم قرآن کریم و ادعیه، در فرصت مناسب با هماهنگی و دعوت دفتر عقیدتی سیاسی فرماندهی معظم کل قوا، کارگاه آموزشی جهت توجیه شیوه آموزش، محتوا و سر فصل دروس برگزار می‌گردد.

۵– بر اساس روش‌های مختلف آموزش ترجمه و مفاهیم قرآن کریم و در جهت تکمیل زنجیره آموزش، لازم است برای این دوره ۵ ساله، از یک جلد قرآن کریم و یک دوره کتاب

[Downloaded from nama.ajaums.ac.ir on 2026-11-24]

آموزش ترجمه و مفاهیم قرآن کریم (سه جلدی) که دارای ویژگی‌های مناسب آموزشی می‌باشد و اهداف مورد نظر طرح را محقق می‌نماید، بهره برداری شود.

لازم به ذکر است کلاس‌های مربوط به این طرح در ابتدای صبح از ساعت ۷ الی ۸ برگزار می‌گردد.

نتایج

پیامدهای اجرا و محصول یا بروندادهای فرایند

۱- روانخوانی صحیح قرآن کریم توسط دانشجویان

۲- تدبر دانشجویان در مفاهیم و معانی قرآن کریم

۳- کسب مهارت و توانایی لازم در ترجمه و مفاهیم قرآن کریم و متون دینی

۴- تربیت دانشجویان حافظ قرآن کریم

۵- تربیت دانشجویان دارای توانایی قرائت، صوت و لحن قرآن کریم

۶- کسب مهارت لازم توسط دانشجویان جهت شرکت در مسابقات قرآنی

۷- تحقق بخشی از منویات و تدابیر مقام معظم فرماندهی کل قوا (مد ظله) در خصوص آشنایی با زبان قرآن

۸- ایجاد زمینهٔ اُنس دانشجویان با قرآن کریم

۹- توسعه و تعمیق فرهنگ قرآنی در زندگی فردی و اجتماعی دانشجویان و کارکنان.

سطح اثر گذاری (دانشگاه، کشوری، بین المللی)

با توجه به شرکت دانشجویان و پس از فارغ التحصیلی آنها به عنوان پرسنل ارتش در مسابقات بین المللی حفظ و قرائت قرآن کریم، سطح اثر گذاری این طرح بین المللی می‌باشد.

انطباق سیاست‌های بالادستی (فرایند تا چه حد کشور را با هدف مرجعیت علمی در منطقه نزدیک می‌کند.)

به طور حتم تاثیر معنوی انس با قرآن سبب تعالی و تزکیه شده و علم با تزکیه می تواند کشور را به مرجعیت علمی نزدیک نماید.

نتیجه‌گیری شامل چالش‌ها و مشکلات اجرائی فرایند:

۱- یکسان نبودن مهارت و توانایی‌های قرآنی دانشجویان در بدو ورود

۲- کمبود زمان در جهت برنامه ریزی مناسب با توجه به برنامه درسی هفتگی دانشجویان

۳- کمبود نیروی انسانی متخصص جهت آموزش دانشجویان در شروع طرح

۴- هزینه بر بودن طرح

معرفی فرایند در نشریات علمی یا ارائه کار در مجامع علمی

- در دومین جشنواره سراسری حدیث اجا که در ۱۹ و ۲۰ تیر ماه به میزبانی سازمان عقیدتی سیاسی برگزار گردید در مقطع دانشجویان آجا، سرکار خانم خدیجه علی اکبر حائز رتبه اول گردید.
- برگزاری حداقل یک محفل انس با قرآن کریم در هر فصل با دعوت از قاریان و حافظان بین اللملی قرآن کریم، به منظور ایجاد الفت و انس و همچنین فضای معنوی در یگان از قبیل دعوت از استاد طوسی، استاد منصوری، استاد فردی ودر خرداد ماه سال جاری با همکاری حوزهٔ علمیه اصفهان نمایشگاه قرآنی امسال برگزار گردید. در این نمایشگاه که با استقبال کارکنان و ملاقات کنندگان بیمارستان ۵۰۱ روبرو گردید تعداد حدوداً ۱۲۰۰ نفر بازدید بعمل آورده و نرم افزارهای قرآنی با تخفیف ۷۰ درصد به فروش رسید.
- به منظور آمادگی بیشتر متسابقین در مسابقات سراسری قرآن کریم آجا، چندین مرحله اردوی آموزش قرآن کریم با دعوت از اساتید قرانی ویژه دانشجویان و کارکنان برگزار شده است.
- مرحله مقدماتی دهمین دوره مسابقات قرآن کریم ویژه دانشجویان مذکر دانشگاه علوم پزشکی و دانشکده

[Downloaded from nama.ajaums.ac.ir on 2026-11-24]

پرستاری، با حضور بیش از ۱۰۰ نفر از دانشجویان در رشته‌های قرائت، تحقیق و ترتیل، حفظ، اذان، ترجمه، و تفسیر در آذرماه با دعوت از داوران ممتار قرآن کریم برگزار شد که نفرات برتر به مسابقات سراسری راه پیدا نمودند.

- مسابقات نهایی قرآن کریم ویژه دانشجویان مونث دانشکده پرستاری با حضور بیش از ۱۰۰ نفر در محل ان دانشکده برگزار شد و در مراسم اختتامیه از تمامی شرکت کنندگان تقدیر به عمل آمد.
- تشکیل کلاس‌های تخصصی قرآن کریم ویژه دانشجویان:

۱- کلاس ویژه حفظ برای دانشجویان برادر دانشگاه علوم پزشکی

۲- کلاس ویژه حفظ برای دانشججویان خواهر دانشکده پرستاری

۳- کلاس صوت و لحن ویژه دانشجویان برادر دانشکده پرستاری در محل خوابگاه غزالی

- اعزام دانشجویان جهت بازدید از موزه قرآن کریم
- اعزام دانشجویان به نمایشگاه بین المللی قران کریم در ماه مبارک رمضان و برگزاری یک نشست تخصصی قرآن کریم در ان محل و برپایی سفره افطاری در نمایشگاه و اهداء بسته‌های فرهنگی به دانشجویان
- ثبت نام از کارکنان و دانشجویان جهت شرکت در مسابقات حدیث که در اسفند ماه برگزار خواهد شد.
- ثبت نام از دانشجویان جهت شرکت در سومین جشنواره مطالعات قرآنی دانشجویان کشور که در اول اسفند ماه به طور سراسری برگزار خواهد شد.

تائیدیه‌های مربوطه و ارزشیابی فرایند

در پایان هر ترم از کلیه دانشجویان آزمون مربوطه در سطوح مختلف به عمل می‌آید. در صورت اخذ نمره بالاتر از ۱۰، دانشجو در ترم آتی در سطح بالاتر و در صورت عدم اخذ نمره بایستی مجددا همان سطح در ترم آتی اخذ شود.نمرات حاصل از آزمون‌های طرح نور مبین در معدل علمی دانشجو تاثیری نداشته اما شرط فارغ التحصیلی دانشجو گذراندن چهار سطح مربوطه در ۴ ترم یا بیشتر می‌باشد. ارزشیابی فرایند در پایان هر ترم از دانشجویان بعمل می‌آید. در آخرین ارزیابی به عمل آمده بیش از ۸۰٪ دانشجویان از طرح مزبور ابراز رضایت نموده‌اند.

قابلیت تعمیم و اجراء در سایر مراکز آموزشی

در صورت همکاری گروه معارف اسلامی دانشگاه‌ها و برنامه ریزی مناسب، این طرح قابلیت اجرا در تمامی دانشگاهها را دارد.

استمرار (استمرار اجرای فرآیند در برنامه‌های جاری آموزشی)

به یاری خدا این طرح پس از ارزشیابی و مشخص کردن نقاط ضعف و قوت، بصورت مستمر ادامه خواهد یافت.

[Downloaded from nama.ajaums.ac.ir on 2026-11-24]